

Til: Ministeren for Videnskab, Teknologi og Udvikling

Kommentarer til kommende lovrevision fra Det Frie Forskningsråd

Det Frie Forskningsråd (DFF) hilser opmærksomheden omkring dansk forsknings rammevilkår velkommen og bidrager hermed til drøftelserne i forbindelse med den kommende lovrevision.

Grundlaget for DFF's synspunkter er hensynet til kvaliteten af den samlede danske forskning med udgangspunkt i den enkelte forskers mulighed for at bedrive fri forskning.

Forskningsbarometer 2009 er for nylig udkommet og bekræfter, at dansk forskning står sig godt i den internationale konkurrence. Så meget gør vi rigtigt i dag, og det skal selvfølgelig fastholdes. Derfor er det vigtigt med grundige overvejelser om, hvilke konsekvenser ændringer af systemet vil medføre, inden de foretages.

DFF har taget hensyn til ovenstående i sine kommentarer til en kommende lovrevision. DFF finder, at rapporten "Evaluerings af forskningsrådssystemet i Danmark" ikke i tilstrækkelig grad indtænker, hvad der karakteriserer den frie forskning.

Det Frie Forskningsråds kommentarer til den kommende lovrevision følger den nuværende lovs struktur og berører særligt:

- Lovens område, herunder forskningsrådssystemets sammensætning
- Danmarks Forskningspolitiske Råd, herunder forskningspolitisk rådgivning
- Konkrete forhold vedr. Det Frie Forskningsråds fonds- og rådgivningsfunktion
- Koordinationsudvalget for forskning
- Forskellige bestemmelser

DFF deltager naturligvis gerne i yderligere drøftelser og besvarer spørgsmål, som disse kommentarer skulle give anledning til.

26. oktober 2009

Forsknings- og Innovationsstyrelsen

Bredgade 40
1260 København K
Telefon 3544 6200
Telefax 3544 6201
E-post fi@fi.dk
Netsted www.fi.dk
CVR-nr. 1991 8440

Sagsbehandler
Linn Hoff Jensen
Telefon 3544 6261
Telefax
E-post lihj@fi.dk

Sagsnr. 09-073631
Dok nr. 1090813
Side 1/5

Lovens område

Det Frie Forskningsråds navn er dækkende, og rådet anbefaler, at det bevares.

Fri forskning og forskningsfrihed forveksles ofte.

Forskningsfrihed er metode- og publiceringsfrihed og er gældende uafhængigt af, om der er tale om fri eller strategisk forskning.

Fri forskning er metode-, publicerings- og **tematisk** frihed. Ved fri forskning forstås, at den enkelte forsker ud fra sin faglige ekspertise har mulighed for at igangsætte et projekt inden for et hvilket som helst emne og uafhængigt af strategier på institut-, fakultets- eller institutionsniveau. Den frie forskning er således fundamental, når der skal findes helt nye veje i samfundet – og den danner grundlag for fremtidige strategiske satsningsområder og en vellykket afvikling heraf. Fri forskning er med andre ord første led i forskningens fødekæde og fornyelsens fundament.

DDF finder det vigtigt, at fri og strategisk forskning har uafhængige stemmer og foreslår derfor, at to uafhængige bestyrelser for DFF og DSF fastholdes.

Det blev i rapporten "Evaluering af forskningsrådssystemet i Danmark" anbefalet at lægge bestyrelserne for DFF og Det Strategiske Forskningsråd (DSF) sammen ud fra hensyn til bl.a. at kunne implementere tværgående strategier og iværksætte nye større forskningsinitiativer. Det vil til en vis grad være en tilbagevendende til tiden før 2004-loven.

DDF ser den nuværende diversitet i forskningsrådssystemet som en stor styrke. Der er risiko for, at den frie forskning drukner i de prioriteringer, der vil blive foretaget i en fælles bestyrelse. Herudover giver det dynamik, at forskellige stemmer taler til det politiske system – og sammen. Der foregår inden for den nuværende lovs rammer i dag en god dialog mellem DFF og DSF, som begge råd ønsker at videreføre. DFF har fx taget initiativ til at skabe et tværgående udvalg for internationale engagementer, hvor disse koordineres i samarbejde mellem DSF, Rådet for Teknologi og Innovation (RTI) og DFF.

Danmarks Forskningspolitiske Råd

DDF foreslår, at der skabes grundlag for en bedre udnyttelse af den forskningsfaglige rådgivning, som DFF med sin faglige bredde stiller sig til rådighed for at yde.

Opdelingen af forskningspolitisk og forskningsfaglig rådgivning fungerer ikke optimalt i dag; de to typer rådgivning kan være svære at adskille i praksis. Det er nævnt, at det svækker den forskningspolitiske rådgivning, at den er spredt på for mange aktører. Dette ser DFF ikke som nogen trussel mod en demokratisk proces og debat – tværtimod anser rådet det for sundt, at organer med forskellige opgaveporteføljer giver deres mening til kende over for politikerne, og at systemet ikke præges af et forskningspolitisk monopol.

Danmarks Forskningspolitiske Råd (DFR) består af ni medlemmer og har naturligt ikke mulighed for at kende alle fagområder i dybden. Med 97 medlemmer og et fondsarbejde, der giver indsigt i den aktuelle danske forskning, dækker DFF det danske forskningslandskab bredt og kan yde en solidt funderet rådgivning, så-

ledes som det i dag er tilfældet. I 2008 behandlede rådet 577 rådgivningssager, hvoraf nogle lå mellem faglig og politisk rådgivning.

Konkrete forhold vedr. Det Frie Forskningsråd

Grundbevilling og midler til særlige initiativer

DFF foreslår, at der skabes fleksibilitet vedr. fordeling mellem rådernes grundbevilling og midler til særlige initiativer.

DFF fastlægger hvert år, hvilke virkemidler der udbydes, og disse evalueres og justeres løbende. DFF udbyder en række forskellige virkemidler for at sikre de specifikke faglige behov, der er inden for forskellige fagområder. Mange virkemidler er dog ens på tværs af DFF, således at det er lettest muligt for den enkelte forsker at indsende en tværfaglig ansøgning. 80 % af DFF's midler fordeler bestyrelsen som grundbevilling på forhånd blandt de faglige råd, som frit disponerer over disse. Op til 20 % af DFF's midler disponerer bestyrelsen over, således at rådet kan tage større initiativer på virkemiddelniveau, som fx forskerkarriereprogrammet *Sapere Aude*.

DFF er åben for, at en ændring af forholdet mellem midler til de faglige råd grundbevilling (80 %) og midler til særlige initiativer (20 %) overvejes, således at fordelingen giver større mulighed for at lave særlige initiativer.

Postdocstipendier

DFF anbefaler, at rådet fortsat finansierer både nationale og internationale individuelle postdocstipendier.

DFF's støtte til dansk forsknings vækstlag er én af rådets vigtigste opgaver. I en tid hvor antallet af ph.d.-uddannede stiger, øges behovet for at kunne føre de dygtigste af disse videre i en forskerkarriere via et individuelt postdocstipendium. Rådets mulighed for at bevilge individuelle stipendier i national konkurrence sikrer, at de største talenter på landsplan fastholdes og udvikles.

Tværvideenskabelig forskning

DFF finder, at den tværvideenskabelige forskning til fulde kan fremmes inden for den nuværende lovgivning.

Det er anbefalet, at den tværvideenskabelige forskning skal fremmes i rådssystemet. Dette ønske lytter DFF til og arbejder løbende med strømlining af frister og opslag, således at forskere, der søger på tværs af DFF, har de bedst mulige vilkår.

Større og mindre bevillinger

DFF finder det vigtigt at kunne støtte projekter med både større og mindre bevillinger.

DFF anser det for afgørende for forskersamfundet, at rådet kan bevilge både større og mindre bevillinger. Det ligger i den frie forsknings natur, at ny og banebrydende forskning ikke nødvendigvis behøver at koste et større millionbeløb. Det er hævdet fra forskellig side, at universiteterne og forskningsinstitutionerne selv bør give støtte til mindre forskningsprojekter. Men her glemmes DFF's formål som

værende det sted, hvor en dygtig forsker søger hen, hvis et projekt ikke passer ind i institutionens forskningsstrategi. Yderligere er de mindre virkemidler ofte særligt egnet til at fremme internationalisering og nationalt samarbejde (fx Postdocstipendier, Forskningsophold i udlandet samt START – forberedelse af internationale ansøgninger).

Derfor er det vigtigt at understrege behovet for, at DFF kan uddele bevillinger af alle størrelser. Det kan tilføjes, at andelen af kroner, som DFF bevilgede til projekter under 100.000 kr. i 2008, begrænsede sig til 0,7 % af de samlede midler, svarende til 14 % af alle ansøgninger.

Anonyme bedømmere

DFF anbefaler, at der skabes mulighed for at benytte anonyme bedømmere i forskningsrådsystemet.

DFF går ind for åbenhed i bedømmelsesarbejdet, men ønsker samtidigt at yde så uvildig en bedømmelse af de enkelte ansøgninger som muligt. I lighed med andre lande bør det overvejes at give mulighed for at benytte anonyme bedømmere, hvor man efter ansøgningsbehandlingen oplyser navne på alle bedømmere, men således at man ikke oplyser, hvem der har bedømt den enkelte ansøgning.

Forsknings- og
Innovationsstyrelsen

Side 4/5

Habilitet

DFF anbefaler, at der fortsat arbejdes efter klare regler for habilitet.

Der har været debat omkring omfanget af habilitet i forskningsrådene. Her er der behov for afklaring af fakta: Inhabilitet er ikke et problem i sig selv. I det øjeblik et rådsmedlem erklæres for inhabilt, deltager vedkommende ikke i behandlingen af den relevante sag. Dermed er der habilitet i sagsbehandlingen, og den foregår i henhold til lovens rammer. Det har været foreslået at reducere antallet af medlemmer i forskningsrådene for at undgå inhabilitet. Dette forslag vil naturligvis kunne reducere antallet af inhabile rådsmedlemmer. Men i praksis vil det betyde, at DFF vil miste habil fagkundskab ved behandling af en lang række ansøgninger. Ydermere vil en reduktion af antallet af rådsmedlemmer kunne medføre, at afgørelsen i fondssager i praksis komme til at ligge hos eksterne bedømmere, der kun vurderer en enkelt eller få ansøgninger inden for deres specifikke ekspertise, og derfor ikke har det sammenligningsgrundlag, som er nødvendigt for en grundig og reel kvalitetsbedømmelse af alle ansøgninger inden for et givent fagområde.

Rådgivning fra eksterne peer review-paneler, der ser på alle ansøgninger inden for et fagområde, vil i den sammenhæng være et mere hensigtsmæssigt instrument til at supplere rådernes kompetencer i tilfælde af habilitetsproblemer. Beslutningskompetencen vil i alle tilfælde ligge hos de faglige råd i henhold til det gældende lovgrundlag.

Eksternt peer review

DFF anbefaler eksternt bedømmelse anvendt ved specifikke virkemidler, hvor der søges større beløb, og ved alle større ansøgninger fra rådsmedlemmer, og at evt. yderligere anvendelse af eksterne bedømmere først besluttes, når et pilotprojekt i 2010 er vurderet.

DFF benytter i dag eksternt peer review i henhold til KUF's retningslinjer til:

- Alle ansøgninger over 13 mio. kr. ekskl. overhead
- Alle ansøgninger over 1 mio. kr. ekskl. overhead indsendt af et rådsmedlem
- Ansøgninger, hvor der mangler fagkundskab i DFF (oftest fordi et fagkyndigt rådsmedlem er inhabilt og derfor ikke deltager i sagsbehandlingen).

I alt kontaktedes 360 eksterne bedømmere i 2008.

Der er fordele og ulemper ved at benytte ekstern bedømmelse som supplement til rådsarbejdet. En fordel er, at det for udenforstående øger tilliden til rådets habilitet. En ulempe er, at en ekstern bedømmer ofte kun vil have en enkelt eller et par ansøgninger at bedømme og derved ikke kender feltets samlede kvalitetsniveau. Dette problem kan til en vis grad afhjælpes ved at benytte eksterne peer review-paneler, som bedømmer og prioriterer en gruppe af ansøgninger. DFF vil sætte et pilotforsøg med review-paneler i gang i 2010.

Det vurderes, at eksterne review-paneler vil kunne arbejde hurtigere end eksterne individuelle bedømmere, da panelerne vil kunne nedsættes i forbindelse med opslag af virkemidler, mens individuelle bedømmere først kan identificeres efter, at ansøgningerne er modtaget. På samme måde som ekstern bedømmelse bruges i dag, vil panelernes bedømmelser blive brugt i forbindelse med rådernes afsluttede prioritering og beslutning om tildeling af bevillinger blandt alle ansøgninger.

To fælles konsekvenser – uanset typen af ekstern bedømmelse – vil være, at omkostningerne forøges, og behandlingstiden forlænges. Dette sidste harmonerer ikke med det politiske ønske om at få udmøntet DFF's midler hurtigst muligt.

Kort kan man sige, at eksterne peer review-paneler kan være et godt supplement, som vil kunne højne kvaliteten af det nuværende bedømmelsesarbejde, men samtidigt vil medføre, at der bliver længere tid fra opslag til uddeling af midler, og at udgifter til ansøgningsevaluering vil blive øget betydeligt. Det pilotprojekt, DFF efter opfordring fra ministeren gennemfører i 2010, vil betyde en merudgift på cirka 1 mio. kr.

Opfølgning

DFF finder ikke, at der er behov for lovændringer med henblik på at sikre en bedre opfølgning på rådets arbejde.

DFF ønsker at kunne følge bedre op på bevillinger. Dette kræver dog ekstra sekretariatsressourcer, som ikke umiddelbart er tilgængelige, men en lovændring findes ikke nødvendig.

Rådsmedlemmer

DFF anbefaler antallet af rådsmedlemmer opretholdt, og at det vurderes, om man i højere grad kan rekruttere internationale rådsmedlemmer, der forstår og læser dansk.

For at øge DFF's legitimitet udadtil er det blevet foreslået, at antallet af rådsmedlemmer reduceres, samt at en større andel af medlemmerne rekrutteres fra udlandet.

En reduktion i antallet af rådsmedlemmer vil DFF anse for en forringelse af rådets faglige rådgivning, og samtidig vil det forringe kvaliteten af fondsfunktionen, hvorfor det anbefales at opretholde rådets nuværende antal medlemmer.

DFF kan bakke op om et øget antal internationale medlemmer, der forstår og læser dansk. Dog har de faglige råd i DFF høj mødefrekvens på ca. 8-10 møder årligt, hvoraf flere er af 2-3 dages varighed, og hertil kommer mange timers arbejde med fonds- og rådgivningsopgaver. Det er derfor en stor opgave at være rådsmedlem, og den kræver, at man brænder for dansk forskning. To andre forhold skal medinddrages i overvejelserne: Enten vil man kun kunne rekruttere medlemmer, der taler dansk, eller også vil rådsarbejdet skulle foregå på engelsk. Sidstnævnte vil være et problem i forhold til rådgivningssager og i forhold til visse fagområder, der fx har dansk sprog som emne. Endelig bør det overvejes, at administrationsomkostningerne vil stige (udenlandske medlemmers rejser og ophold mv.). Det er en særlig styrke ved det nuværende danske system, at forskningsrådene både har en fonds- og rådgivningsfunktion.

Forsknings- og
Innovationsstyrelsen

Udpegning af rådsmedlemmer

DFF noterer sig, at der er foreslået ens udpegningsprocedure for DFF og DSF. DFF er villig til at påtage sig opgaven.

Side 6/6

Det afgørende i udpegningen af rådsmedlemmer er, at de udpeges i deres personlige egenskab og ikke i kraft af deres institutionstilknytning. En ændret kadence for udpegningerne til 3 + 3 år kunne give øget fleksibilitet i rådernes sammensætning, både for rådet og for medlemmerne.

Koordinationsudvalget for forskning

DFF anbefaler, at Koordinationsudvalgets sammensætning og opgaver revurderes.

Koordinationsudvalget for forskning har, set fra DFF's side, ikke fungeret optimalt. Hvis Koordinationsudvalget alligevel opretholdes, vil det være hensigtsmæssigt, hvis det består af medlemmer, som koordinerer opgaver i råd og udvalg, der bevilger statslige, konkurrenceudsatte forskningsmidler.

Forskellige bestemmelser

DFF finder det nyttigt for rådets arbejde, at sekretariatet er tilknyttet Videnskabsministeriet og er tilfreds med den interaktion mellem ministerium og sekretariat, der foregår i dag.

På vegne af Det Frie Forskningsråd

Jens Christian Djurhuus
Bestyrelsesformand

Kopi sendes til Folketingets Udvalg for Udvikling, Videnskab og Teknologi.